

"Сидить голуб на березі", "Зелененький барвіночку", "На городі верба рясна", "Котилися вози з гори" та ін. Ці пісні досі живуть у народі й користуються великою любов'ю і популярністю.

У 1987 році в Полтаві було споруджено "Співоче поле Марусі Чурай", а у 2006 було встановлено пам'ятний монумент, який розмістили навпроти музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя. Образ Марусі Чурай не раз використовували літератори. Найвідомішим твором, присвяченим українській піснярці, є історичний роман у віршах Ліни Костенко "Маруся Чурай".

Бібліографія:

Костенко, Л. Маруся Чурай: історичний роман у віршах / Ліна Костенко.- К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2019. – 416 с.

Криворучко, О. Тематичні розробки уроків з української літератури. 7 клас, I чверть: [Урок позакласного читання за темою "Історія життя Марусі Чурай у її піснях"] / О. Криворучко // Дивослово. – 1997. – №9. – С. 34 – 36.

Маруся Чурай:[Про неї] // Бібліотечка "Дивослова". – 2016.– №6. – С. 17 - 19.

Мицик, Ю. Козацька Берегиня: [Розповіді про Марусю Чурай, Роксолану та інших видатних українських жінок] // Мицик, Ю. А. та ін. Як козаки воювали. –

Дніпропетровськ, 1990. – С. 148 – 149, 153 – 156, 140 – 160.

Немировський, О. О. Чурай Маруся // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2013. – Т. 10 : Т – Я. – С. 584. – 784 с. : іл.

Пісні Марусі Чураївни // Степанишин, Б. Давня українська література в школі. – Київ, 2000. – С. 277 – 281.

Степаненко, М. Маруся Чурай: фантом чи реальність / М. Степаненко // Українське слово. – 2017.– №37. – 13 - 19 вересня. – С.10- 11.

Українська Сафо:[Легендарна поетеса та співачка Маруся Чурай] // Слабошпицький, М. З голосу нашої Клію : Події і люди української історії. – К. Довіра, 1993. – С. 209 – 211.

Українська Сафо:[Маруся Чурай] // Козуля, О. Жінки в історії України. – К., 1993. – С. 50 – 53.

69006 м. Запоріжжя
вул. Лобановського,14
телефони (061)236-85-62;

236-85-63;

236-86-27;

236-86-49

Факс: (061)236-85-62

Ел. пошта: zobd@ukr.net

Сайт: zobd.zp.ua

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА
ЮНИЙ ЧИТАЧ
БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Комунальний заклад
Запорізька обласна бібліотека для дітей
"Юний читач"
Запорізької обласної ради

Голос і душа пісенної України

До 395-річчя від дня народження

Марусі Чурай

Запоріжжя
2020

Про життєвий шлях Марії Гордіївни Чурай ми не маємо достовірних даних. Про неї не збереглося жодних письмових джерел, немає ні документальних свідчень, ні

записів народних переказів. Ім'я та вчинки цієї дуже гарної і надзвичайно талановитої полтавчанки овіяні численними легендами.

Існує легенда про те, як Бог наділяв кожен народ своїми щедротами. Коли було майже все роздано, побачив красиву дівчину, що скромно стояла у кутку.

– А ти хто така? – запитав Бог.

– Українка, – відповіла дівчина і зашарілась.

– Що ж тобі подарувати? – промовив Бог. Мабуть, тобі я подарую пісню.

Тією україркою була, мабуть, легендарна народна співачка, поетеса та

композитор епохи гетьмана Богдана Хмельницького Маруся Чурай.

Її ім'я поряд з іменами лицарів тих буремних років по праву посідає почесне місце на скрижалях нашої історії.

Марусю традиційно називають "дівчиною з легенди", оскільки реальність її існування документально не підтверджується. Її називають ще й українською Сапфо за її страждальницьку життєву трагедію та ті пісні, які вона залишила по собі.

За переказами, Маруся Чурай народилась у 1625 (за іншими версіями – у 1628 або 1629) році в сім'ї козацького сотника Гордія, який був одним із провідників антипольського повстання. Після смерті батька, якого за участь у повстанні Острянина катували, Маруся залишилася жити з матір'ю в Полтаві. Їхній будинок стояв на березі Ворскли, неподалік Хрестовоздвиженського монастиря, що зберігся донині. Дружина й донька народного героя користувалися повагою полтавчан. Дівчину шанували не лише через славного батька, а також через особливий дар складати і чудово виконувати пісні. Маруся була наділена неабияким талантом імпровізації – свої думки могла викладати віршами.

В юності дівчина мала багато залицяльників, серед яких був молодий козак Іскра Іван Якович, але своє серце вона віддала Грицю Бобренку (за іншими версіями – Грицю Остапенку) – сину хорунжого Полтавського полку, з яким

згодом таємно заручилася. Зі спалахом Хмельниччини у 1648 році Гриць вирушив на війну, обіцяючи повернутись. Дівчина чекала на нього чотири роки. Проте, коли Гриць повернувся до Полтави, він вже не звертав уваги на Марусю, бо покохав Ганну із заможної полтавської сім'ї.

Існує декілька версій тих подій. За однією – зраджена дівчина не витримала втрати та вирішила отруїти себе зіллям, що таємно взяла у місцевої бабусі-відьми, але яке ненароком випив Гриць. За іншою – нещасливе кохання, ревності, ображене самолюбство зародили в Марусиній душі план помсти. Знову полонивши Гриця своєю чарівністю, вона заманила його до себе і отруїла власноруч приготованим зіллям із кореня цикути.

Улітку 1652 року полтавський суд засудив Марусю до страти, але її було амністовано універсалом Богдана Хмельницького, який приніс Іван Іскра. Текст універсалу оголошував: "В розумі ніхто не губить, кого щиро любить. Отже, і карати без розуму не доводиться, а тому наказую: зарахувати голову полтавського урядника Гордія Чурая, відрубану ворогами нашими, заради чудових пісень, що вона їх складала. Надалі ж без мого наказу смертних вироків не здійснювати. Марусю Чурай з-під варті звільнити".

Для спокути провини дівчина ходила на прощу до Києва, але, повернувшись у 1653 році до Полтави, померла у віці 28

років, не переніши смерті коханого. За іншими даними Маруся померла у 1652 році в Полтаві від сухот невдовзі після амністії. Існує ще й версія про те, що вона стала монашкою одного з українських монастирів.

Марусі Чурай приписують авторство близько 23 пісень.

Серед найвідоміших: "Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці", "Засвіт встали козаченьки", "Віють вітри, віють буйні.."